

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Perspektive.

(Rezolucije odbora Učiteljskega društva za Meziško dolino, sklenjene na seji dne 2. decembra 1925.)

Motreči sedanjosti naš pravni in šolsko-politični položaj prihajamo do sledečih soglasnih sklepov:

Šolski zakon.

Z zadovoljstvom beležimo vest, da je bil iz skupščine umaknjen projekt osnovnošolskega zakona, kar smatramo v bistvenih točkah za reakcionarnega, izjavljamo pa istočasno, da se od nobene novega mnogo ne obetamo, ako se bodo še nadalje izdelovali zakoni za vsako vrsto šol posebej brez ugotovljenih medsebojnih odnosov, torej preden se je našel skupen organizacijski in idejni temelj za organsko izgradnjo celotnega šolstva. Dejanska potreba po skupnem širokem okvirnem zakonu se ne upravičuje od strani naše organizacije forsiranje novega šolskega zakona preden se sami v važnih, temeljnih vprašanjih, kakor je vprašanje decentralizacije in demokratizacije šolske uprave, vprašanje učiteljske izobrazbe in šolske obveznosti, nismo zedinili. Kot zgrešeno smatramo, valiti vso krivdo za razne upravne in druge nedostanke v šolstvu na dejstvo, da nimamo še enotnega šolskega zakona. Kam vedejo stremjenja po popolni unifikaciji šolstva in centralizaciji šolske uprave brez sodelovanja šolskih in upravnih strokovnjakov iz vseh delov države, nam izpričuje primer novega učnega načrta in programa za osnovne šole, o katerem si je vsak pedagoško izobražen učitelj ustvaril svoje ne baš la-skavo mnenje. Naše prepričanje je, da ima slovensko šolstvo in slovensko učitelstvo vseh vrst šol gotove skupne težnje in zahteve, ki jih kaže programatično ugotoviti in po potrebi skupno zastopati, zato predlagamo, da stopi naše poverjenišvo v stik z vsemi drugimi slovenskimi učiteljskimi organizacijami, odnosno z zastopniki učiteljskega vseh vrst šol (meščanskih, srednjih, strokovnih šol in univerze) in vseh poklicanih krogov radi sklicanja šolske ankete, ki bi programatično ugotovila, kako si želimo in predstavljamo izgradnjo našega šolstva kot organske celote.

Naša stanovska politika.

V pogledu na spremenjeni politični položaj izjavljamo, da stojimo v društvu in kot društvo vsakemu vladnemu reži-

mu enako objektivno nasproti in ga preso-jamo zgolj po njegovih dejanjih. Vsak drug pravce v stanovski politiki — kar danes kakor ob vsaki priliki znova ugotavljamo — je po našem prepričanju absolutno zgrešeno in kdor ga zastopa, je škodljivec naših stanovskih interesov. Ugotoviti je treba, da je za enkrat v sloveniji prenehalo izrabljanje čl. 71. uradniškega zakona v politične namene in se še nedavno v naših vrstah vladajoča vznemirjenost polega z rastočo zavestjo, da so meje za nasilne politične eksperimente med učitelstvom dokaj ozke in da politične stranke v lastnem interesu ne smejo iti predaleč v izrabljanju svoje politične moči, ako nočejo odbiti svojih najboljših pristašev med učitelstvom, ker je pri teh čut stanovske solidarnosti najbolj razvit.

Depolitizacija šolstva.

Za depolitizacijo šolstva je po našem mnenju največjega pomena, da stojijo na čelu šolske uprave vsepovsod moške, ki že s svojo osebnostjo jamčijo za nepristransko postopanje v vseh personalnih zadevah. Zato smatramo kot dolžnost naše organizacije, da odločno nastopi proti vsakomur, ki svoje službene avtoritete ne bi znal varovati na pram političko strankarskemu pritisku, pa bodi, da je iz naših vrst ali ne. Izvršile so se pri nas važne osebne izpremembe v šolski upravi. Brez najmanjše osti napram osebnostim, ki so prišle na krmilo, moramo izraziti svoje obžalovanje, da naša organizacija pri teh izpremembah ni prišla niti najmanj do besede in se moramo vprašati, kako je tako preziranje možno.

Okrnjevanje naših zakonitih pravic.

S členom 85. zakona o proračunskih dvanajstinah za april — julij nam je bil zadan v pravnem oziru hud udarec, ker nam ta člen, ki vzpostavlja v pogledu na disciplinski prestopki zopet veljavnost starih zakonov, jemlje ugodnosti uradniškega zakona, ne da bi nam vrnil starih pravic, kajti korporaciji, v katerih je imelo učitelstvo svoje izvoljene zastopnike, ni več. Težko smo v svojem pravnem položaju zadeti tudi po določbah v pravkar sprejetem zakonu o proračunskih dvanajstinah, ki se dotikajo našega po-

kojninskega prava. Vajeni smo bili, da se enkrat pridobljena prava rešpektirajo in naš pravni čut se upira okrnjevanju teh pravic in načinu, kako se to vrši brez revizije uradniškega zakona samega enostavno tako, da se vrivajo v proračunske zakone dalekosežne določbe, ki se dotikajo naravnost temeljev našega stanovskega prava. UJU naj bi skupno z drugimi uradniškimi organizacijami uporabila ves svoj vpliv na politične kroge, da se s temi primitivnimi metodami presenečeni v naši zakonodaji preneha. V pogledu na naše disciplinsko pravo pa naj izposluje, da dobimo, dokler se ne vzpostavi zopet naša enakopravnost z drugim uradništvom, pravilnik, po ka-

terem se ustavi disciplinske komisije, v katere voli učitelstvo svoje zastopnike.

Desolatne šolske razmere.

Pogled na naše obmejno šolstvo ni preveč razveseljiv. Ponavlja se že več let, da ob začetku šolskega leta učna mesta niso vsa zasedena, da so nekatera vakantna po več mesecev, med njimi celo upraviteljska, dočim učiteljski kandidati čakajo na službe. Naj se v tem oziru napravi enkrat red in naj se poskrbi tudi za potrebne kredite za supliranje učiteljev ob daljši odsotnosti.

Izvršni Odbor UJU pri ministru prosvete g. St. Radiću.

NAGOVOR PREDSEDNIKA UJU.

Decembra 2. primio je g. Ministar članove Izvršnog Odbora u svoje kabinetu.

Predsednik Udruga g. Vuksanović izneo je g. Ministru cilj i zadatak organizacije UJU, njenu brojnu jačinu i njemu dobru volju da uvek posluži interesima narod. prosvete i državnog jedinstva. On je detaljnije izneo i objasnio organizaciju našeg Udruga, kao što je i naročito naglasio da je ono, bez malog broja učitelja, obuhvatio sve Jugoslovensko Učitelstvo, jer broji 13.404 članova.

UJU predstavlja ogromno većino učitelstva v državi.

Pozivajući se na ovu činjenicu predsedništvo naglašava da je Izvršni Odbor izrazio predstavnik ogromne većine učitelja-ica u našoj zemlji i da je želeli da g. Ministar Prosvete sva pitanja koja tangiraju školu i učitelstvo radi sa pripitom i samih njegovih predstavnika. To je u ostalom interes i same zemlje i narodne prosvete, jer niko dušu naroda ne može bolje poznavati od učitelja.

Potreba enotnega šolskega zakona.

Zatim je predsednik g. Vuksanović izjavio: da je poslednja učiteljska skupština u Subotici izjavila želju: da se što pre dođe do jedinstvenog zakona za celu zemlju.

Proti političnomu premeštanju učitelstva.

U isto vreme naglašava da je kao po nekoj uobičajenoj praksi došlo da svaki Ministar po svome dolasku vrši premeštanje učitelja i smenu škol. nadzornika, pa često puta i onda kada to najviše pogada sam narod i interese države. Interes je i škole i države da učitelj bude stalan i nekretni još od prvih dana postavljenja, a tako isto i nadzornik. Samo pod tom pogodbom moći će oni ozbiljno misliti na rad u narodu i školi.

ODGOVOR MINISTRA G. RADIĆA.

G. Ministar je ljubazno oslovio sve članove Izvršnog Odbora i pokazao se veoma radoznao da uđe u suštinu učiteljskih želja kao i da mu iznese neke svoje misli o narodnoj prosveti u opšte.

Ja izvajanja. Končal sem približno takole:

Za nemške šole je torej iz pedagoških in metodičnih načel nemogoče upeljati tuj jezik. Kar pa Vi za svoje šole in za svojo deco zahtevate, morate tudi nam priznati; kar je za Vas dobro, mora biti tudi za nas prav. V slovenskih ljudskih šolah ni prostora za tuj jezik. S tem pa odpade drugi del moje naloge in Vas prosim, da sprejmete mojo tezo kot pravilno.

Nepopisen je bil učinek teh besed. Vsi so skočili pokoncu in vsi vprek kričali: To je izdajstvo, preslepili ste nas, to ni bilo na dnevnem redu, govoriti o metodi itd.

Nekaj časa sem jih mirno poslušal, potem pa zaprosil predsednika naj napravi red, saj smo vendar na parlamentarni skupščini. Ko se je hrup polegel, vstajali so nemški učitelji z raznimi protigovori. Nek starejši učitelj me je hotel v svojem graškem dialektu nekako takole podučiti: »Mladi prijatelj, nimate prav. Ne odrekam Vam pa dobre volje, da hočete koristiti svojemu narodu. Ako pa sprejmemo Vaš predlog, bi mu s tem le škodovali. Pomislite na obmejni promet in na stotine Vaših ljudi, ki najdejo dober zaslužek po naših nemških mestih. Zato in še za mnogo kaj drugega je treba, da znajo Vaši ljudje nemško.«

Na vse ugovore je bil kaj lahek odgovor, ker ni nobeden protigovornikov niti poizkusil ovreči moja teoretična izvajanja, temveč so le iz praktičnega stališča zahtevali pouk nemščine, ali pa so sploh odrekli pedagoško načelo za slovenski narod. Opozoril sem jih, da gre le majhen del slovenskega naroda iskat si službe v tujino. Ne gre torej za ta majhen del urediti pouk nasproti zahtevam pedagogike. Sicer pa gredo naši ljudje tudi v Ameriko. Ako obvelja praktično načelo, bomo morali poučevati tudi angleščino in še kak drug jezik. Praktično stališče torej ne drži. Kar se pa tiče ugovora, da veljajo za male narode drugačna načela, za velike zopet drugačna, moram to trditev kar najodločneje zavrniti. Narodna šola ima nalogo dvigniti narod na višjo kulturno stopnjo. Kar hočete podati Vi svojemu nemškemu narodu, to hočemo mi svojemu slovenskemu, ki ga ravno tako prisrčno ljubimo, kakor Vi svojega, ali pa še bolj, ker je majhen, teptan in zaničevan. Pedagoška načela niso od danes, temveč so izumi globokih mislecev, katerim se moramo pokoriti. Končno sem jih opozoril, da gre sodba o predmetu prav za prav spodnještajerskim učiteljem, če pa tudi drugi o njem glasujejo, naj jim bo pred očmi le pedagoško načelo.

(Dalje prih.)

LISTEK.

DR. TOMAŽ ROMIH:

Boj za slovenske šole pred več kot štiridesetimi leti.

(Dalje.)

Moja naloga je bila, preskrbeti za vsako razpisano mesto terno-predlog. Takrat je bil deželni šolski svet navezan na terno-predloge, tako da so bili od l. 1881.—1886. imenovani samo narodni učitelji in ptujsko učitelstvo je bilo narodno najbolj zavedno.

Ko je hotel deželni šolski svet vedno več in več nemščine vrniti v slovenske šole, naletel je na hud odpor pri učitelstvu in tudi pri drugih narodnih močeh ptujskega okraja. Na uradnih konferencah se je po mojem prizadevanju sklenilo, da nemščina ne spada v narodno šolo (takrat so skoraj izključno imenovali ljudsko šolo — narodno šolo), ne kot predmet, še manj pa kot učni jezik. To naziranje si je po večini prisvojilo tudi drugo spodnještajersko učitelstvo.

Da bi glede nemščine našim sklepom pridobili čim večjo veljavo, se mi je posrečilo potom Ptujkega učiteljskega društva spraviti na dnevni red Zavezinega zborovanja štajerskega Lehrerbunda v Mariboru temo: »Nach welcher

Metode soll die deutsche Sprache in slovenischen Schulen gelehrt werden.« Za poročevalca sem bil jaz določen. Razprava je bila odkazana posebnemu poročevalcu in sem doumeval, da bodo v odsek prišli le spodnještajerski učitelji, katerim je bila zadeva namenjena. A prišli so z njimi skoraj vsi srednje- in zgoranještajerski učitelji, tako da je bilo zborovanje pododsekov ravno tako mnogobrojno obiskano, kakor glavno zborovanje. Čeprav sem bil do dna duše razburjen, sem začel še dosti mirno govoriti in moja sigurnost je rasla od besede do besede. Razdelil sem svoj govor na dva dela:

1. O možnosti pouka tujega jezika v narodni šoli.

2. O metodi pouka.

Govoril sem namenoma, splošno o možnosti pouka tujega jezika v narodni šoli, ker so Nemci v tistih časih v svojih šolah začeli čistiti tujega vpliva, posebno glede francoščine, ki se je takrat mnogo poučevala po mestih in zasebnih šolah in je bila v uporabi v aristokratskih krogih. Izšlo je nebroj brošur in knjig o važnosti materinskega jezika izpod peres poznanih nemških pedagogov in metodikov. Imel sem torej lahko nalogo. Izpisal sem si najvažnejše in najtehtnejše izreke in navodila omenjenih pedagogov in sem z njimi podkrepil svo-

„Božična pravljica“, mladinska igra „Šolski oder“, glej Prosveto!